

3003

Bäckahästen, skogsnuvan, troll, vätteljus.

Bäckahästen eller näcken har jag aldrig sett, men de talade mycket om den. "Där vanned hurrar, bler där stora bubblor, som då va jäst", och så tror folk, att det är näcken, men jag tror, att det är något naturligt.

Det händer ofta, att folk går vilse i de stora skogarna. Då tror de, att det är skogsnuvan, som förvillar dem. Självt har jag aldrig sett henne.

Troll har jag nog hört talas om, men aldrig har jag sett sådant själv. Det skulle vara ett slags människor, fast mindre än vanligt folk. De skulle bo i berg och hallar, och jag minns, hur jag som liten brukade gå och titta efter dörrarna till deras bostäder, men jag hittade aldrig någon plats, där ett troll skulle ha kunnat gå in.

Jag har sett vätteljus och har sett dem brinna också. En del var mjuka som vax, och det var de, som kunde brinna.

Sk.
v Göttinge kyrk
Brinnestad 1:2
1931

Mynd. N. B. Berg
Per Jönsson
Skriv endast på denna sida!
4 1849 i Högby

3003

Min gumma brukar tala om, att hennes fostermor, när smöret inte ville kärna sig, stoppade vätteljus i kärnan, men jag vet inte om det blev bättre för det.

S k a t t e r . I "hästhaven" vid Hovdala skall där vara sju kistor begravna. Det var en herre till Hovdala, som bar upp skatten i Skåne i sju hela år, och så gömde han pengarna där. Men han dog väl plötsligt, och sedan har ingen kunnat finna något. De gamle brukade säga, att det blossade där, som något var nergrävt.

Maran, varulven.

- 3 -

År 1931

ben. Jöns Jönsson

uppt Albert Pongel.

f. 18497 Högling

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det händer ofta, att maran flätar manen på hästarna, det har jag sett, men någon mara har jag aldrig fått syn på.

3003

En varulv har jag en gång sett. Jag var på väg mot Maglö, och plötsligt hörde jag något, och när jag såg efter fick jag syn på en skepnad, som kom farandes mot Vannaröd. Han gick med nävarna och vänster ben, men det högra benet sträckte han ut i vädret som en rumpa. Sedan mötte jag grevinnans Elsa. Hon kom och flåsade och var rädd, för hon hade också sett den.

Varulv eller mara påstår folk att en blir om modren, när hon är med glytten, kryper genom en fölahamn för att få lätt barnsbörd.

Spöken.

- 4 -

Det var år femtioåtta i Ljungarum. Jag var vaktepåg på ett ställe, och där fanns en dräng, som hette Johannes Brödde. En gång var vi i en stua till lite sent på kvällen, och rätt som det var blev det ett fasligt allo oppe på loftet. Det lät som om några samlade ihop något och fick för fullt mått. Brödden klev upp på en stege och skulle se efter vad det var. Men som han stack huvudet upp på loftet, fick han sig på nosen, så han stöp. Vi fick ta och bära in honom, och sedan låg han där och hostade blod i tre veckor. Vad det var för något, visste ingen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

När prästen Nilsen i Brönnestad var död, var där en grebba, som var rätt så morsk av sig. De slog vad med henne, att hon skulle hämta liket från kyrkan och bära upp det i stora salen i prästgården. Det gjorde hon, och det gick bra. Sedan lovade de henne stor belöning, om hon ville bära det tillbaka igen. Det gjorde hon, men när hon kom fram till kyrkan, var där någon, som sade, att hon skulle gå upp till altaret och be de tre jungfrurna att ge prästen till vad Jesus Kristus led på korset, och det fick hon upprepa tre gånger, innan hon fick lägga liket. När hon sedan gick ut genom vapenhuset, var där fullt med dödingar, som hon kände igen och bland dem hennes egen gudmor. De ville bita henne, och hennes gudmor sade: Hade du inte varit min egen guddotter, skulle jag bita näsan av dig, och så sade hon till henne, att hon skulle för att bli fri från dödingarna föra klädet av sig med avig hand. Så fick hon inte gå till tänt för natten. - Om morgonen dagen efter gick hon upp till kyrkan och skulle se, om hon kunde hitta klädet igen, men det var borta.

Gengångare.

Här var i Brönnestad prästgård en dräng, som hette Tued. Han fick för sig, att en ande gick på honom om nätterna. Han talade med prästen om det, och av honom fick han en rentvättad, manglad handduk, som han skulle lägga över huvudet för att kunna tala med anden. Och anden kom till honom och sade, att hon varit död i 300 år. Den var liksom en fruntimmersande, och hon talade om, att hon fött ett barn men dödat och grävt ner det i ett stenröse i Tormestorpa skog. Det hade inte kommit i jorden, och därför fick hon irra omkring så här. Hon ville ha Tued till att gå dit nästa natt; han skulle ta ett tallrik med sig, och hon skulle vara honom där till mötes. Tued talte med prästen, och han sade, att han fick göra det, om han hade lovat det. Så, Tued gick till Tormestorpa skog, och när han kom dit, var anden där, vitklädd och liksom i fruntimmerskläder. Han såg, hur hon grävde bland stenarna och tog upp en del jord och sten, och det lade hon på tallriken. Hon sade till honom: Vid Brönnestads kyrkogårdsport för där var port på den tiden) är jag till rätta och tar tallriken. Så räcker jag dig näven och tackar dig, men du får inte ta mig i näven, för då tar jag dig med i graven, utan ska säga: Tackar

Andevärlden.

Sagesmannen trodde på en andevärld: det finns i människan liksom två andar, en ond och en god. Den onde säger -"da ved han å se säl, når han vatt arger"-: Bara gå på!, men den gode säger: Lugna dig, lugna dig! "Ja, har säl vatt ude for en ande. Ja va i bekömmer en gång, hont ja skulle göra, o så frågte ja anden och fick beske. Men va dä va, får ja inte tala om".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

själv. - Tued tog tallriken och gick till kyrkan. Men som den lille Tued gick med tallriken på vägen, var det liksom en likskara var efter honom, han hörde fotstegen och hur stängerna gnisslade. Det gick som hon sagt. När Tued kom fram till kyrkan, var anden där och tog emot tallriken. Hon räckte fram näven, men han tacka nej för att ta henne i näven. Så talade anden om, att hon gått vart 100:de år, han var den tredje, och han hade frälst henne. - Tued gick och lade sig, men sedan var det som han blivit litet besynnerlig och dyster i humöret.

Kloka.

Mölle-Jinsen hade många "pajenter", och han visste precis, i vilken ordning de kommit till honom. Sökte någon smita före sin tur, sade han: Nå, du får vänta till din tur. Liksom en doktor tog han emot en i sänder, och han tog 50 öre för var "pajent". Var och en skulle ha ett tecken med sig, något som haft beröring med det som kommit bort och han skulle ta reda på eller den han skulle bota; vid människor i regel lintyget, som de legat i natten förut. De sade, att han "hypnaserar" och fick tag i anden, och så fick den redogöra för, hur det stod till. Det var visst hans fru, som sa' det. - Fallandesjuka, slag och lyten botade han mycket, men vid "naturliga sjukdomar" bad han dem, som sökte, hänvända sig till en riktig doktor. Svartkonstbok hade han; den gick sedermera i arv till sonen Johannes och sedan till änkan. Var den sedan blev av, vet ingen. Gubben dog för en 40 år sedan, sonen för 30 år sedan. - Mölle-Jinsen brukade vid midsommartiden plocka örterna själv, och han var nog en som kunde mycket. Men prästen Nyman i Skepparslöv var minst lika god som han. Per Nyman hade någon slags signierier för sig och pratade något men så tyst, att ingen kunde förstå det.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

Det var en gång difteri i Norra Mellby skolor, och man hämtade dit doktor Hagberg från Hässleholm. Skolläraren skulle följa med doktorn till varje ställe, där det fanns några glyttar, som gick i skolan. När de så körde förbi Mölle-Jinsens stuga, sade läraren: Här bor också en doktor, men det är en "unnervarksdoktor". Det är väl, att han finns till; han kan göra de underverk, jag kan inte, svarade doktorn.

En annan klok gubbe var Kotta-Jinsen i Sandåkra skog. Han drog omkring till sina "pajenter", medan kvinnan och sonen skötte stället. Han hade också signerier för sig, men Mölle-Jinsen var långt före honom.

När en klok gubbe var död, hände det, att han fick svartkonstboken med sig i gravan. Man lade den under huvudet i kistan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

3003

Jag var en gång med Mölle-Jinsen vid klockstapeln i Norra Mellby. När han talade, hördes han mycket religiös, och han var nog en gudfruktig man. Så sa' han: Nu får du följa med mig hem och ha litet roligt. Ja, jag gick med honom hem, och han bjöd på en sup, två supar, ja, kanske tre. Rätt som det var kom där ett fint ekipage körandes in på gården. Jag får väl hjälpa dem att sela av, tyckte jag. Ah nej, sa' Mölle-Jinsen, la dom reda se säl. Och det fick de. Så kom herrskapet in, och de hade med sig en glytt med en röd näsa, stor som en knytnäve, så att den hängde ner på underläppen. De sökte hjälp för det. Mölle-Jinsen gick in i sin kammare och blev borta en halvtimme. Se'n kom han ut till dem igen och sa', att kvinnan, när hon var med barn, hade sett vådeld och varit i strid med eget kön. Kvinnan blev alldeles från sig och dånade av men fick litet vatten och talade se'n om, att ~~hon~~ en gång, då grebban (pigan) kölrat för skarpt, hade det blosat till, så att lågorna slog upp, och då hade hon gett henne en sinkadus. - Ja, ja kunde si dä, sa' Mölle-Jinsen. Och han hjälpte dem, så att glytten blev bra, men på vad sätt, vet jag inte, och jag tordes inte fråga honom. Skriv endast på denna sida!

Det var en som hette Per Svensson. Han hade blivit av med ett par järnkilar och gick till Mölle-Jinsen, för att han skulle ta reda på dem. Mölle-Jinsen sa: I morron tilia kan du komma te me. Och när han kom till honom, sa han: Du kan pela opp brännet, du lässte å härondan; där ligger dina kilar. - Per Svensson hade lagt sina järnkilar på backen, och sedan hade han vält ett lass bränne över dem och visste inte var de var.

Stångry-Bengtén (Bengt Erlandsson i Stångryd) hade blivit av med sitt ök en natt på efterhösten. Han gick till Mölle-Jinsen och tog grimman med sig, för man skulle ha något tecken med sig. Mölle-Jinsen tog grimman och sa', att han dagen efter kunde komma till honom. Han kom, men gubben sa': Den här grimman visar bara ett brännelass, och Stångry-Bengtén mindes då, att han en gång använt grimman till att binda om ett lass bränne, när han inte kunde hitta något rep. - Du får ta ett annat tecken, sa' Mölle-Jinsen, och så tog han hoestolen, och se'n fick han det beskedet: Nu ska du gå åt väster, och du ska gå en mil, innan du frågar efter öket. - Han gjorde, som gubben sagt, och när han kom till Stavaröd, frågade han, om de inte sett något ök. Jo, svarade de: Ett ög har gått i Eskars skog i åtta dar. Och så fick han tag i det.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

3003

"Pålen" (Pål Bengtsson hette han egentligen) kallade en gång på ett gille Mölle-Jinsen för trollgubbe: Hårr tror du Gu kan va mä de, som ä en räli trollgubbe? Mölle-Jinsen svarade: Ja ska si de, la du me va i fre; ja har mitt som du har ditt; ella faur du en snöden näsa. Pålen var likväl dum vid honom. Men det skulle han ha låtit bli. Han hade fyra unghästar, som skulle ut på vången; de slet sig lösa från drängarna alla fyra och satte i vägar mot banan, och där blev de överkörda av tåget. - Nästa gång de träffades, sa Mölle-Jinsen till Pålen: Du sir Gu kan inte va, mä me, men kan han va mä de, när tåged kör över dina ungög. Men Pålen lät sedan den dagen Mölle-Jinsen vara i fred.

3003

En handlande i Nävlinge hade "saunkad" sina pengar för att kunna köpa sina varor i Kristianstad hos grosshandlaren. En natt blev han vid ett gille av med alla sina pengar. Han gick till Mölle-Jinsen för att få hjälp. Jag har lovt mor, sa' Mölle-Jinsen, att inte dras med sånt mer, men jag skall visa dig, hur du skall få fatt på pengarna. Gå på natten ut på kyrkogården och låna ett ben, så skall du få pengarna tillbaka. Men glöm inte att lämna igen det. Och samma natt som handlaren fått hem benet, kommer där en springandes ^{tu honom} mitt i natten i bara skjortan med pengarna i näven. Han hade sprungit en halv mil. Så fick han pengarna igen, men när han skulle gå tillbaka med benet till kyrkogården, mötte han en massa dödingar. Han kände igen dem allesammans, och de gapa åt honom, så att han blev riktigt rädd. Och han sa', att om han en gång till blev av med pengar, om det så var tusen kronor, så inte gick han mer och lånade ben på kyrkogården.

Per Svensson, han, som hade blivit av med järnkilarna, och Mölle-Jinsen satt en gång och söpo. Per bannade prästen Horney, för att han varit för sträng, och sa: Om jag bara hade honom här, skulle jag säga honom synderna till. Prästen var död för många år sedan. Är det allvar? sporde Mölle-Jinsen. Visst är det allvar, sa Per. Mölle-Jinsen frågade honom två gånger till och han sa, att han mente vad han sa. Då steg Mölle-Jinsen upp, gick fram till fönstret och knackade på rutan. Då kom där en fågel flygande och knackade på rutan med näbben och flög bort igen, och Mölle-Jinsen sa, att på natten skulle han få besök av prästen. Per gick hem och lade sig, och rätt som det var kom prästen in till honom och gick fram till sängen. Han såg ut precis som han varit i verkligheten. Men Per Svensson tordes inte säga honom synderna till, som han sagt, att han skulle göra, utan manade bort honom.

3003

Det var en grebba, som tjänade hos Assarsson i Sandåkta mölla. Mölle-Jinsen, som var hans granne, hade en hund och Assarsson en täva¹⁾, och hunden ville naturligtvis kurtisera tävan litet. En

gång kom hunden in i Assarssons bryggghus, där grebban stod och bryggde, och tösen tog och öste kokande lut på hunden. Den skrek till och sprang hem, och när Mölle-Jinsen fick se det, ställde han det så, att Elsa (det var grebban) fick alla "varkana" i sin rygg, och hunden blev fri från dem. I vad kraft han gjorde det, vete Gud och jag vet det inte. Hon skrek till och höll ett fastligt alló i bryggghuset, och Assarsson kom springande och frågade, vad som stod på. Hon sade, som det var. Assarsson tyckte, att det var bäst, att hon gav sig i väg till Mölle-Jinsen och erkände vad hon gjort; och det gjorde hon. Mölle-Jinsen hjälpte henne från värken och sa: Du ska veta att hunnarna ha sin nation liksom du har din. Ja ville bara att du skulle känna härr gott hunnen hade fåed ed å den heda luden.

1) hynda

3003

Det var en, som hette Måns Svensson. Han hade varit och gjort ett "vannhjul" till Mölle-Jinsen. Det blev sent på kvällen, innan han kom därifrån, och mörkt var det. Då undrade Mölle-Jinsen, om han kanske skulle skicka en gubbe med och "ljusa" honom. Nej, Måns ville ingen ha. Men hur det nu var, när han var kommen ut, kom där en stor lång gubbe med hög hatt och en lykta med sig och ljusade honom hem. Dagen efter frågade Mölle-Jinsen honom, vad han tyckte om gubben, han skickat med honom. Ja, det var nog bra, tyckte Måns, men jag blev liksom litet mörkrädd för gubben.

Sk. Värden Löringe
Björnsåker 1931

- 19 - Nytt. M. Bengt
Res. Jon Jon - Hågeringe
7. 1849

Mölle-Jinsen var barnfödd i Nösååla. Han hade en bror, Spele-
man-Johannesen kallade de en, som de sa' hade lært sig spela av
nåcken. - Det var en målare, som hette Emanuel och som också
var speleman. På en fest i Maglö strök han Johannes' stråke med
talg. för att driva med honom. Johannes var litet full; han var
galen till att supå, men spela det kunde han, fast att han var
full. Då han började spela med stråken, som Emanuel stukit talg
på, hördes naturligtvis ingenting. Då sade han tre gånger: Den
som gjort det kan anmäla sig hos mig. Men det var ingen, som an-
målde sig. Då vände han upp och ner på stråken och spelade med
träet, och han spelade så, att han själv inte kunde stanna, utan
de måste ta fiolen från honom. Men han sa', att den som hade gjort
det, skulle få gå som varnagel i hela sitt liv, och det fick
Emanuel målare göra med; hans mor var rätt förmögen, och hon gav
honom pengar, men de gjorde han av med på fylle, och om han fick
en ny kostym, så nog bytte han bort den för att få pengar till
brännvin. Så nog blev han ett varnagel i hela sitt liv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

3003

En gång hade Speleman-Johannesen varit i Konslahemmanet i Åbarp. Han hade blivit full som vanligt och lade sig att sova i skogen, när han gick hem. När han vaknade, steg han upp och gick till Ljungbrohusen. Men när han kom fram, märkte han, att han hade glömt kvar fiolen på den plats, där han sovit. Han ville ha Sven Sjögren - det var han, som rådde om stället - med sig ut och leta efter den, men Sven tyckte inte, att det var någon idé att leta efter fiolen i den stora skogen, men han gick ändå med. De hade gått en bit, men så stannade Johannes och sa: Nu får vi lyas etter. - Va ä dä å lyas etter? undrade Sven, men när han stod stilla och lyddes, kunde han höra, hur fiolen låg där och spelade. Så hittade Speleman-Johannesen sin fiol.

Speleman-Johannes brukade vid bröllop och andra tillställningar spela Stenbockens marsch före rätterna och efter maten Danskarnas reträtt vid Hälsingborg, och den sista gick djäkla ynkligt.

3003

Prästen Nilsen i Brönnestad hade varit i Röinge och hållit tingsmässa. Men domhavanden anklagade honom för att ha predikat olagligt, och prästen blev satt i bur. Han sade till drängen, som kört för honom, att ta den ena hästen och rida hem och säga frun att ta fram den och den boken på den och den hyllan. Han gjorde så, och sen kunde prästen bevisa, att vad han sagt var lagligt. Sen skulle de köra hem, och prästen sade till drängen: Kör allt vad tygen hålla kan. Vi ha tre liv att rädda. - Rätt som de körde tappade de ena bakhjulet, de satte på det igen, men de tappade det en gång till. De satte på det igen, men det flög av för tredje gången. Då befallde prästen drängen att kasta hjulet i vagnen och sade: Samme herre, som pelat det av, kan bära vagnen. Och så körde de vidare, och Goenisse fick hålla upp axeln. När de kommo till Tormestorpa bro, fingo de syn på en käring, som lagt en glytt på vägen och just skulle kasta en annan ut i vattnet; sedan hade hon tänkt att själv hoppa i. Men prästen hindrade henne och tog dem med sig i vagnen. Det var de tre livene de skulle rädda. När de kommo till hölen i Brönnestad, manade prästen Goenisse ner där; stå där till domedag, sa han. Då svarade Goenisse, att

prästens kropp inte skulle ruttna förrän domedag, men prästen sade, att det brydde han sig inte om, bara själen var i behåll.

Varje kväll gick han en tur runt kyrkan. Frun var retfull, men han sade, att liksom han vigte sig med henne, hade han vigte sig med kyrkan. Men frun ville göra honom ett spektakel, och sade till en dräng, att han skulle skrämma prästen. Drängen tog ett stort lakan och klädde sig i, och så rökte han pipa och gick ut, så att han mötte prästen pågatan utanför kyrkan. När prästen fick syn på honom, uppmanade han honom tre gånger att säga, vem han var, men spöket ville inte svara. Då slog han honom i huvudet med en bok, och då erkände drängen, vem han var. Men prästen sade, att nu var det för sent, och så manade han ner honom i jorden. Och sedan den dagen kallade man gatan för drängagatan, och det heter den den dag i dag är.

3003

Prästen Nilsen i Brönnestad hade sagt, att när han var död, skulle han vid varje ny präst där kom till Brönnestad klädas om, och om det inte blev så, skulle det bli oro i prästgården. Och det har det också varit, för de siste prästerna brydde sig inte om det.

3003

Årsgång har jag hört talas om, men inte själv varit med om det. En skulle på åkrarna kunna se, hurudan grödan blev, och en skulle gå till tre moderkyrkor. - Det var en som var ute och gick julagång, som de kallade det; han hade varit i Häglinge och skulle trava till Mellby kyrka. När han var kommen till Häglinge Flykt, såg han en komma körandes med ett lass hö med två möss före vagnen, och han sjöng: Nock gaur dä väl, ja, nock gaur dä väl. - Fan icke hinner du med? sa han, som gick julagång, och så gick han miste om det den gången, för en skulle vara tyst, för att få se någonting. - Så fick en inte, när en var ute på julagång, gå in till tänt eller komma i beröring med eld.

Sankte Pers tre döttrar.

Det var på den tiden Vår Herre gick omkring på jorden. Sankte Pär hade en dotter och fick tre friare till henne. Han talte om för Vår Herre, hurledes det var. Han tyckte lika bra om alla tre friarna och ville ha dem till svärsöner alla tre. " Du skall gå ut tilia på morgonen, och till den som du först möter skall du säga : God morgon, min dotter. Det skall du göra två dar i rad." Sankte Pär gjorde så, och första morgonen mötte han en halter gås, som karpade förjämnan. God morgon, min dotter, sa han, och så blev gåsen hans dotter. - Den andra morgonen mötte han en gammal räljer grisaso. God morgon, min dotter, sa han, och så blev hon också hans dotter. Så tog han dem med sig hem och gifte bort dem. Men det är därför det finns tre slags fruntimmer: några karpa förjämnan, det är efter den halta gåsen, några äro lata och rälia, det är efter grisason, men några är granna och snälla, det är efter Sankte Pärs riktiga dotter.

(Ovanstående hade sagesmannen " läst i bok "

Bror Lustig och hans ränsel.

Bror Lustig hade av Vår Herre fått en besynnerlig ränsel.

Allt vad han ville kunde han önska sig i den. Så kom han en gång till ett ställe och bad om husly. Ja, de sa', att det gick knappt för sig, för de hade bara ett rum till övers, och där var fullt med spöken. Bror Lustig sa', att det gjorde ingenting, för han skulle nog klara sig, och så fick han ligga där. - På natten kom där fram en massa spöken, det var tretton stycken smädjävlar, och de höllo rent på att pina livet av honom. Då önskade han dem alla tretton i sin ränsel. På morgonen tog han ränseln på ryggen och gick till en smedja, och där lade han den på städet, och bad smeden att få låna den största släggan, och så klämde han till. Han slog ihjäl de tolv, men den trettonde snuddade han bara till litet vid huvudet, så att den blev enögd, och sedan för den iväg till Pocker.

En dag tyckte han, att det blev för drygt att gå omkring här på jorden, och så gick han till himmelen. Men när han kom fram, sa' Vår Herre, att det var omöjligt för honom att komma in, för han hade gjort för många synder, utan han fick ge sig i väg till det andra stället. När han kom dit, var den där trettonde, enögde,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

A3 310B

3003

som han hållit på att slå ihjäl, portvakt, och han sa' till Hin,
Där är han, som slog ihjäl de tolv. Om ~~vi~~ släpper in honom här,
önskar han hela helvetet i påsen, och sedan slår han ihjäl oss.
Och så fick han inte komma in där heller. Då gick han tillbaka
till himmelen, men vår Herre sa', att han inte fick komma in,
fast de inte ville ha honom i helvetet. Då bad han vår Herre
att ta ränseln för den var för tung för honom. Det gjorde vår
Herre, men Bror Lustig önskade sig in i ränseln, och där är han
den dag i dag är.

(Ovanstående "läst i bok")

Grann

Biskopen "utan sorger och bekymmer".

Det var en biskop, som hade satt upp en skylt utanför sitt hus: "Här lever jag förutan sorger och bekymmer." En gång kom kungen förbi; han fick se skylten och stannade och tyckte, att det var märkvärdigt, att han, som var kung, inte kunde leva utan bekymmer, och han hade en biskop, som kunde leva utan sorger och bekymmer. Han steg av sin häst, lämnade den till sin adjutant och gick in till biskopen och undrade, hur han kunnat sätta upp en sådan skylt, och så sade han till honom, att dagen efter kom han tillbaka, och då skulle biskopen besvara tre frågor, och kunde han inte det, så skulle han var avsatt från sitt ämbete. Så gick kungen ut och tog sin häst och for vidare.

Biskopen blev mycket övergiven och ledsen och visste inte, på vad sätt han skulle kunna besvara frågorna. Men han hade en möllare, som var en rask och fintlig karl. Honom skickade han bud på, och han lovade, att han skulle ordna det, om han fick låna biskopens dräkt.

Dagen efter kom kungen tillbaka. Möllaren gick honom till mötes, klädd i biskopens kläder. Kungen trodde, att det var bisko-

3003

pen och frågade honom, hur mycket han (kungen) var värd. Ja, sade möllaren, Kristus såldes för 30 silverpenningar; Hans Majestät måste vara en penning mindre värd. Detta medgav kungen. Sedan frågte han honom, hur lång tid han behövde för att resa jorden runt. Möllaren svarade:

Sala o rid,

som solen framskrid.

Så satte han både kappa och krage

och korset i pant,

för han gjorde resan galant

för dygnet.

Ja, det fick kungen också medge. Sedan frågte han honom, om han kunde säga honom, vad han tänkte på. Ja, möllaren svarade, att han tänkte, att det var biskoppen, som han talade med, men det var bara biskopens möllare Per, han talte med. Då sade konungen: Gack du dig och var biskop, och biskopen kan varda din möllare i stället.

Den förste baronen.

"Han som ä student o en larder kar, ved han pau va sätt di fäste

baronerna kommed te o hårr namned kommed opp?"

Jo, det var en rik herre, som hade ett stort gods, och mycket rik

var han, men han kunde inte få några barn. Men hans torpare hade

många glyttar, och så frågade han en av dem, hur han bar sig åt.

Torparen sade, att han lade sin kvinna på ett hårt föremål, men her-

remannen hade nog sin på ett för mjukt, och därför blev det ingen-

ting av det, för det fjädrade för mycket. Och han sade till herre-

mannen, att han kunde lägga henne på en tuva i skogen, så gick det

nog bra. Det gjorde han. I närheten av stället, där de var, stod

en bagge tjudrad, och rätt som det var gav han herremannen en "knöck"

i ändan och hjälpte till, så att "där ble en glött å dä". - När nu

pågen var född, blev det frågan om, vad baggen och torparen skulle

ha för sitt besvär. Frun föreslog, att torparen skulle få sitt torp

gratis, men gubben ville, att "vären" skulle ha det, och så gav han

i stället torparen det bästa hemmanet på godset. Men när nu pågen

var född, var det frågan om, vad han skulle heta, och frun gav sig

hundan på, att han skulle ha namn efter "vären", men så tyckte de att

det var för galet, att en kristen människa skulle ha ett sådant
namn, och så kallade de honom i stället för baronen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

Herremannen och torparen.

Det var en herre, som hade så kallades en fin fru, två fina "dottrar" och två fina "soner". En gång var de till middag, och det var en torpare, som skulle dela en stekter gås, så att alla fingo lika. Han fick en stor köttkniv. Så skar han huvudet av gåsen och gav det åt greven, för han var familjens huvud. Så skar han av strupen och gav grevinnan, för allt skulle gå genom strupen på henne. Sedan skar han av fötterna och gav ungfröknarna, för att de skulle ha bra fötter för att springa och köra sladder till grevinnan. Sedan gav han unggrevarna vingarna, för de skulle snart flyga ur boet, och så sade han: jag, som är en redig arbetare, behöver en redig gås, och så tog han gåsen och gick.

Samme torpare blev en gång ställdes dit och skulle dela upp fem ägg i tre lotter. Äggen kommo fram på bordet; han tog ett och sa: Ett ägg, greven och grevinnan blir 3. Så tog han ett ägg till och sa: Ett ägg och barongrevarna blir också 3. Och ett ägg och ungfröknarna blir också 3. Men jag, som är en redig arbetare, behöver två ägg, och det blir också 3.

3003

"Ved han varfor di sir 'stau som en Hans'?"

Jo, på Sönnarslöv bodde där en herre, som hette Riddercrantz, och han hade en torpare, som hette Hans och som alltid tjänstgjorde hos honom. De brukade sitta och spela kort och dricka brännvin och andra starka drycker. Så en vacker dag sade Riddercrantz till Hans: När ja nu bler dö o ja bler bisatt, lova me å ta kortlegen mä de o ett halt stopp brännevin o gau te kyrkan klockan 12 paa natten. Hans fick lova att göra det. Riddercrantzen dog, och Hans tänkte på det han lovat. Till sist gick han till prästen och talade om hur det var. Har du lovat det, får du fullfölja och göra det, sade prästen. Hans fick nycklarna till kyrkan, och när Riddercrantz var bisatt, gick han dit och kröp ner i en stol och mycket rädd var han. Klockan 12 flög locket av kistan, och Riddercrantz reste sig upp. Hans, är du där? frågade han. Ja, pep Hans. Så frågade han en gång till, och då svarade Hans litet högre, och när han sporde för tredje gången, svarade han "ja" högt och tydligt. Kom fram med dig, sa Riddercrantz. Hans gick fram till kistan. Har du kortleken och det halva stopet brännevin med?

3003

- Ja! - Ta fram det! - Och så drucko de brännvin och spelade en tolva. När de gjort det, sade Riddercrantz: Du har alltid varit mig behjälplig både när jag levde och nu, sedan jag är död. Följ nu med till Ågesholm (Ovesholm), så ska vi spöka där i natt. Ja, Hans följde med, och de "rykte" in i spiskammaren. Riddercrantz började "klarera" med fingrarna på porslinet och sade till Hans, att han skulle hjälpa till, men när han började fingra på tallrikarna, rök de i golvet och gick sönder. - Så höll de på hela natten. Men på morgonen, när tocken gol för tredje gången, sade Riddercrantz: Nu är det tid för den döde att ge sig av. Tack ska du ha för att du varit mig behjälplig! Och så försvann han. - Men på morgonen stod Hans i Ågesholms spiskammare och såg dum ut. Det är därför en säger: Där står du som en Hans.

Prästen Bring i Brönnestad.

Det var en präst i Brönnestad, som hette Bring. Han blev adlad av Carl XI, för att han förde ett dyrbart dokument genom danskar-
nas linjer till kungen. Han hade borrarat hål i sin ridkäpp, och
där förvarade han dokumentet.- En annan gång räddade han några
svenska officerare från döden. Snapphanarna hade tagit en hel
skvadron svenskar tillfånga; manskapet sänkte de i Finjasjön, men
Bring lockade dem att skicka officerarna levande till danske kungen,
som - sade han - kom att betala bra för dem. På det sättet räddade
han deras liv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

3003

Wrangeln på Ovesholm.

Det var den galne Wrangeln på Ågesholm. Han var en gång ute och reste; han skulle till Degeberga gästgivaregård. När han kom där i närheten, mötte han en smålänning, en "stiamagare", och Wrangeln skrek till honom att köra åt sidan. - "Nådigste Herre, halva vägen är min", sade smålänningen, och körde inte undan mer. Då sade Wrangel: Stanna här till i morgon, ska vi slå. Klår du mig ska du få 15 riksdaler. - Tackar mycket, nådigste Herre, jag är ute på förtjänst, och jag tar vad konjak jag får, sa smålänningen. Dagen efter kom Wrangeln körandes, och ekipaget hann knappt stanna, förrän han var på smålänningen och lade honom på knä. - Tackar, nådigste Herre, sade smålänningen, det var första taget, det andra får jag ta, och så lade han Wrangeln under sig och klådde upp honom. Då började Wrangeln be för sig och lovade honom de 15 riksdalerna och en stor middag till. - Tackar, nådigste Herre, jag har aldrig i min tid kommit till något utan att ärligt ha förtjänat det; jag får väl ändå arbeta herrns kropp en stund till, sade smålänningen, och så gav han sig till att klå honom igen.

Carl XV.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

När Carl XV var kronprins, bodde han mycket på Bäckaskog. Han fick en gång spörja, att där skulle vara bondbröllop i Kviinge, och han spatserade dit ensam. Han som alla kringstrykare fick traktering i köket, när han kom till bröllopgården. När de ätit, skulle de dansa på logen, och han frågade brudgummen, om han fick dansa första valsen med bruden. Det fick han, men när de sedan dansade, tittade alla på, för ingen kunde svänga sig som kronprinsen. När han dansat, tog han upp 150 Banco och skänkte brudgummen i present. Han blev där länge och roade sig, och när han skulle marschera därifrån, gav han vardera spelemannen 50 kronor för det de spelat. Då började man gissa, att det måste vara någon från kungliga sviten på Bäckaskog. När han skulle gå, sade han till brudens far, att om han hade något ärende kunde han komma till Bäckaskog och bli trakterad, och då begrep han, att det var Sveriges kronprins, han talade med, och han ångrade bara, att han låtit traktera honom i köket.

När Carl XV var bliven kung, var där en riksdagsman i Kiaby, som hette Ola Nilsson. Han var kungens bäste, ädlaste gunstling. En gång var kungen ute och reste, och han hade en greve i sällskap. Kungen sade: Du får göra mig sällskap till Kiaby och hälsa på min bror Ola Nilsson (Si, kungen "gratulera" honom för sin bror). Ja, de reste dit, och när de kom fram, trakterade riksdagsmannen dem med vad huset ägde, och de höllo till godo. Så frågade greven Ola Nilsson, om det var sant, att han varit sockenskomakare i sina dar. "Jagu ä dä så sant ja har vared dä", sade Ola Nilsson, "men herr greven har väl inte vatt sockenskomagare i sin ti". Nej, det hade han ju inte varit. "Dä må ja tro, för då hade herr greven vatt sockenskomagare den da i da ä".

Bellman.

Det var på Gustaf III:s tid. Den danske kungen var kommen till Stockholm, och Bellman var hovnarr. Så en dag lät den svenske kungen hänga upp sin bild i Riddarholmskyrkan och den danske kungens också, på var sin sida om Kristusbilden. Så pekade han på sitt eget porträtt och frågade Bellman, om han visste, vem det var. Nej, det visste han inte. Så pekte han på danske kungens, men den kände han heller inte igen, och inte heller visste han vem Kristusbilden föreställde. Då virrade kungen på huvudet och sade: Du, som har varit präst och är en studerad karl, du borde väl känna till den heliga skrift. - Då visslade Bellman till och sade: Mycket har jag läst i mina dar, och nog vet jag, att Kristus blev korsfäst mellan två rövare, men aldrig hade jag trott, att det var den svenske kungen och den danske.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3003

En gång hade Bellman förfelat sig och blev landsförvist. Då funderade han på, att en gång, när det var spårsnö, gå på alla fyra genom skogen. Kungen fick syn på spåret och tog upp och följde det, men kunde inte begripa, vad det var för ett konstigt djur. Så kom han till ett hästas, och där hade Bellman krupit in. Jaså, här har jag dig, din skurk, sade kungen. Du är ju landsförvist och får inte vistas i mitt kungarike. - Kors, sade Bellman, jag har aldrig trott, att detta var Eder Majts kungarike, för här är sannerligen litet trångbott. Så vill jag stiga ut, och Hans Majestät må stiga in. - Då kunde kungen inte låta bli att skratta, och Bellman slapp att bli landsförvist.